

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobkyně: **M. B.**, zast. Mgr. Janem Maškem, advokátem se sídlem Pekařská 658, Kladno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2021, č. j. 42 Ad 40/2019 – 23,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2021, č. j. 42 Ad 40/2019 – 23, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaná podala k Nejvyššímu správnímu soudu dne 8. 4. 2021 kasační stížnost, která směřuje proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2021, č. j. 42 Ad 40/2019 – 23, na základě kterého bylo zrušeno zamítavé rozhodnutí žalované ze dne 23. 8. 2019, č. j. XA, o námitkách žalobkyně, kterými žalobkyně brojila proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 2. 7. 2019, č. j. XB o zamítnutí žádosti o opětovné přiznání pozůstalostního důchodu po zemřelé osobě podle § 50 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 50 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění zákona č. 191/2018 Sb. (dále jen „ZDP“).

[2] Dne 27. 3. 2019 podala žalobkyně k České správě sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) žádost o opětovné přiznání pozůstalostního důchodu po zemřelé osobě – J. B. z důvodu péče o nezaopatřené dítě (M. V., nar. X, dále též jako „dítě“), které bylo vychováváno v rodině zemřelého. ČSSZ žádost zamítla pro nesplnění podmínek uvedených v § 50 odst. 2 ZDP. Podle ČSSZ nelze M. V. považovat za dítě ve smyslu § 50 odst. 3 ZDP, neboť ke dni uzavření manželství mezi žalobkyní a J. B. byl již plnoletý.

[3] Proti prvostupňovému rozhodnutí podala žalobkyně námitky. V nich popsala vývoj vztahu mezi ní a zemřelým manželem J. B. a také jeho blízký vztah k M. V.. Žalobkyně se domnívá, že v souladu s definicí uvedenou v § 7 odst. 2 písm. b) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, byl zemřelý jejím druhem ještě před dovršením

věku 18 let M. V., tedy je považován za rodiče ještě předtím, než M. V. nabyt zletilosti, a tudíž se podílel na jeho výchově. Podle žalobkyně tak je naplněna definice „*dítě, které bylo v rodině zemřelého vychováno*“ (§ 50 odst. 3 ZDP).

[4] Žalovaná námitky žalobkyně zamítla a potvrdila rozhodnutí prvního stupně, protože nebyly splněny podmínky pro přiznání vdovského důchodu podle § 50 odst. 3 ZDP. Podle žalované je třeba pro přiznání nároku na vdovský důchod podle § 50 odst. 2 písm. a) ZDP splnit kumulativně následující podmínky: 1) pozůstalý manžel pečuje o nezaopatřené dítě ve smyslu § 20 odst. 4 ZDP a 2) toto dítě splňuje alespoň jednu z alternativních podmínek obsažených v § 50 odst. 3 ZDP, a to buď a) toto dítě má nárok na sirotčí důchod po zemřelém, nebo b) dítě bylo v rodině zemřelého vychováno, bylo-li alespoň jedním z manželů převzato do péče nahrazující péči rodičů. Podle žalované, která odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2015, č. j. 4 Ads 94/2015 – 21, tyto podmínky nebyly splněny.

[5] Proti rozhodnutí žalované podala žalobkyně žalobu, ve které namítala rozpor napadeného rozhodnutí se zákonem, neboť žalovaná nepřihlédla ke skutečnosti, že zemřelý manžel se na výchově M. V. podílel nejméně jeden rok před uzavřením manželství a s žalobkyní vedl společnou domácnost. Podle názoru žalobkyně byl M. V. vychováván v rodině zemřelého ještě v době, kdy byl nezletilý. Žalobkyně se domnívá, že žalovaná aplikovala příslušná ustanovení zákona nepřiměřeně formálně, čímž ji poškodila. Odkaz na rozsudek NSS č. j. 4 Ads 94/2015 – 21 považuje za nepřipadný.

[6] Krajský soud zrušil rozhodnutí žalované a věc jí vrátil k dalšímu řízení; dospěl k závěru, že ve věci není sporné, že „*výchova*“ ve smyslu § 50 odst. 3 ZDP přichází v úvahu pouze do dosažení 18 roku věku dítěte, sporný je dle soudu však okamžik, který je třeba pokládat za zahájení této „*výchovy*“ – zda je tímto okamžikem zahájení faktického soužití (k tomu v posuzované věci došlo ještě před tím, než M. V. dosáhl 18 roku věku), nebo zda je jím až sňatek (k němuž došlo až poté, co M. V. dosáhl 18 roku věku). Krajský soud se zabýval judikaturou, která se dotýkala problematické části § 50 odst. 3 ZDP, a sice, co lze rozumět „*výchovou*“ ve smyslu tohoto ustanovení; zmínil rozsudek NSS č. j. 3 Ads 76/2005 – 49 a rozsudek NSS č. j. 4 Ads 94/2015 – 21 ze kterých plyne, že ve faktickém soužití druha a družky nelze realizovat „*výchovu*“ dětí ve smyslu § 50 odst. 3 ZDP. Podle krajského soudu jsou však takové závěry ve světle nové právní úpravy překonané, neboť přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „*občanský zákoník*“), došlo k posunu právní úpravy, která lépe odráží aktuální sociální trendy – a sice skutečnost, že stále více párů preferuje faktické soužití před formálním svazkem. Z § 50 odst. 3 ZDP neplyne podmínka uzavřeného manželství mezi zemřelým a rodičem (popř. pěstounem atd.), tato byla doposud dovozována ve spojení s § 33 zákona o rodině. Ostatně z rozsudku NSS č. j. 4 Ads 94/2015 – 25 dle krajského soudu vyplývá, že vztah manžela a dítěte druhého z manželů žijících ve společné domácnosti je třeba interpretovat s ohledem na soukromoprávní úpravu, přičemž Nejvyšší správní soud naznačil, že případná změna právní úpravy v dotčené oblasti může odůvodnit faktické soužití jako relevantní skutečnost pro posuzování nároku na vdovský důchod. Změna v právní úpravě dle krajského soudu nastala přijetím občanského zákoníku, konkrétně § 885 věty druhé občanského zákoníku, který rozšiřuje okruh osob, jimž vzniká povinnost podílet se na výchově dítěte žijící ve společné domácnosti také na osoby, které s rodičem dítěte žijí, aniž s ním uzavřely manželství nebo registrované partnerství, žijí-li s dítětem v rodinné domácnosti. Krajský soud přisvědčil názoru žalobkyně, že aplikace rozsudku NSS č. j. 4 Ads 94/2015 – 21 není přílehlavá, rozhodnutí žalované zrušil a v dalším řízení ji zavázal k tomu, aby řádně zkoumala, zda a jak se zemřelý podílel na výchově M. V. v období mezi zahájením společného soužití a dosažením zletilosti dítěte.

pokračování

[7] Proti rozsudku krajského soudu podala žalovaná (dále jen “stěžovatelka“) z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. kasační stížnost; především nesouhlasí s právním závěrem krajského soudu, že se na danou věc vztahuje § 885 občanského zákoníku a že by se pro účely naplnění podmínek uvedených v § 50 odst. 3 ZDP měla zohledňovat doba faktické péče před uzavřením manželství. Podle stěžovatelky na projednávanou věc dopadá § 965 odst. 3 občanského zákoníku, který upravuje institut pěstounství. Stěžovatelka připouští, že přijetím občanského zákoníku došlo k právnímu posunu, který našel svůj odraz v § 885 občanského zákoníku, avšak v oblasti pěstounství k takové změně nedošlo a má se tudíž vycházet ze zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. M. V. nemůže být považován za dítě, které bylo v rodině zemřelého (manžela žalobkyně) vychováno, protože J. B. se stal manželem žalobkyně až poté, co M. V. dosáhl zletilosti. Co se týče otázky faktické „výchovy“, stěžovatelka odkazuje na předešlou judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek NSS č. j. 3 Ads 76/2005 – 49 a rozsudek NSS č. j. 4 Ads 94/2015 – 21), od kterých se krajský soud odchýlil. V těchto rozhodnutích Nejvyšší správní soud ve vztahu k § 50 odst. 3 ZDP uvedl, že úskalí rozšíření doby výchovy pro účely § 50 odst. 3 ZDP i na dobu tzv. faktické výchovy před uzavřením manželství, resp. v tomto konkrétním případě na dobu „spolužití“ v rodinné domácnosti před dosažením zletilosti dítěte, spočívá v tom, že není zřejmé, jaké znaky má ono „spolužití“ vykazovat, zejm. co do své délky a charakteru. Stěžovatelka zastává názor, že vzhledem k tomu, že v souvislosti s přijetím občanského zákoníku nedošlo ke změně znění § 50 odst. 3 ZDP, zákonodárce neměl v úmyslu obsahově měnit podstatu tohoto ustanovení, ani jeho účel, ani rozšiřovat okruh osob, na které dopadá. V dosavadní správní praxi nebylo pochyb o tom, že pro přiznání nároku podle § 50 odst. 3 ZDP muselo dojít k uzavření manželství ještě před nabytím zletilosti dítěte. V nyní projednávaném případě nabyl M. V. zletilosti ke dni X, avšak k uzavření manželství došlo až 16. 1. 2016. Stěžovatelka také poukazuje na aspekt přiměřené délky výchovy jakožto neurčitého právního pojmu, který není zákonem ani judikaturou nijak vymezen. Podle jejího názoru skutečnost, že výchovné působení zemřelého by mělo dosáhnout určité intenzity, v sobě zahrnuje i to, aby trvalo určitou dobu. Ani to by však nebylo naplněno, neboť spolužití zemřelého s J. V. trvalo do doby nabytí jeho zletilosti necelé čtyři měsíce.

[8] Stěžovatelka se na závěr vymezuje vůči výroku č. II. přezkoumávaného rozhodnutí, kterým jí byla uložena povinnost k náhradě nákladů řízení žalobkyni. Podle stěžovatelky krajský soud výši nákladů řízení nesprávně vypočítal, jelikož aplikoval nesprávná ustanovení vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“).

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a za stěžovatelku jedná osoba splňující podmínky dle § 105 odst. 2 s. ř. s.

[10] Poté, co Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost přípustnou, přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů; ověřil přitom, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[11] Kasační stížnost je důvodná.

[12] Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil následující relevantní skutkové okolnosti. M. V., narozený dne X, byl rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 23. 11. 2011, č. j. 42 P 108/2006 – 102, svěřen do pěstounské péče žalobkyně. V akademickém roce 2018/2019 prezenčně studoval bakalářský studijní obor na elektrotechnické fakultě Českého vysokého učení technického v Praze (viz doložené potvrzení o studiu). Žalobkyně se seznámila se

zemřelým J. B. na jaře roku 2014 a v dubnu 2015 se přistěhoval do domácnosti, kde žili žalobkyně a M. V. J. B. zemřel dne X. Žalobkyně pobírala od února téhož roku do ledna 2019 vdovský důchod, poté jí byl odepřen.

[13] Podle § 50 odst. 1 ZDP „*Vdovský důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela*“. Podle § 50 odst. 2 písm. a) ZDP „*po uplynutí doby uvedené v odst. 1 má vdova nárok na vdovský důchod, jestliže a) pečuje o nezaopatřené dítě.*“ Podle § 50 odst. 3 ZDP „*dítětem podle odstavce 2 písm. a) a b) se rozumí dítě, které má po zemřelém nárok na sirotčí důchod, a dítě, které bylo v rodině zemřelého vychovááno, jde-li o vlastní (osvojené) dítě vdovy nebo bylo-li dítě aspoň jedním z nich převzato do dne smrti manžela do péče nabrazující péči rodičů.*“ Podle § 50 odst. 4 ZDP „*nárok na vdovský důchod vznikne znovu, jestliže se splní některá z podmínek uvedených v odstavci 2 do dvou roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod.*“ Podle § 20 odst. 4 písm. a) ZDP „*za nezaopatřené dítě se pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže a) se soustavně připravuje na budoucí povolání.*“

[14] Podle § 885 občanského zákoníku „*pečuje-li o dítě jen jeden z rodičů, podílí se na péči o dítě a jeho výchově i manžel nebo partner rodiče dítěte, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti. To platí i pro toho, kdo s rodičem dítěte žije, aniž s ním uzavřel manželství nebo registrované partnerství, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti.*“ Podle § 965 odst. 3 občanského zákoníku „*na osobní péči o dítě v pěstounské péči se podílí i manžel pěstouna, pokud žije v rodinné domácnosti.*“

[15] Nejvyšší správní soud v intencích kasační argumentace posuzoval, zda na základě výše popsaného skutkového stavu měla žalobkyně nárok na výplatu vdovského důchodu po uplynutí jednoho roku od smrti manžela podle § 50 odst. 3 ZDP. Podle stěžovatelky jádro sporu tkví v interpretaci § 50 odst. 3 věty druhé ZDP, především co se rozumí „*výchovou*“. K tomu je zapotřebí vyřešit otázku, zda právní úprava poskytovala v době rozhodování stěžovatelky prostor proto, aby se okruh osob, kterým plyne ze zákona povinnost „*výchovy*“ dítěte, rozšířil také na osoby žijící v rodinné domácnosti, avšak bez uzavření formálního svazku. Pokud ano, pak je třeba posoudit, zda došlo k takové podstatné změně právní úpravy, která by odůvodnila faktickou výchovu jako skutečnost relevantní pro posouzení nároku na přiznání vdovského důchodu, resp. zda je taková změna pro posouzení tohoto konkrétního případu důležitá.

[16] Pro přiznání nároku na vdovský důchod po uplynutí jednoho roku vyžaduje ZDP v § 50 odst. 2 písm. a), aby vdova pečovala o nezaopatřené dítě. Nezaopatřeným dítětem se podle § 20 odst. 4 písm. a) ZDP rozumí dítě do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání. Soustavnou přípravou dítěte na budoucí povolání se rozumí za podmínek stanovených v § 21 odst. 1 písm. a) ZDP také studium na vysokých školách v České republice. Tato podmínka byla naplněna, protože ze zjištěných skutečností vyplývá, že M. V. v posuzovaném období studoval bakalářský studijní obor na elektrotechnické fakultě Českého vysokého učení technického v Praze v prezenční formě a žalobkyně v této době o M. V. pečovala.

[17] Ve věci není sporné, že není naplněna podmínka uvedená v první části § 50 odst. 3 ZDP, tedy, že *dítětem podle odstavce 2 písm. a) a b) tohoto ustanovení se rozumí dítě, které má po zemřelém nárok na sirotčí důchod*, jelikož mezi dítětem a zemřelým neexistoval vztah ve smyslu § 52 odst. 1 ZDP. Spornější je závěr o tom, zda byla naplněna podmínka podle druhé části cit. ustanovení, podle kterého dítětem se pro účely posouzení splnění podmínek uvedených v § 50 odst. 2 písm. a) a b) ZDP rozumí *dítě, které bylo v rodině zemřelého vychovááno, jde-li o vlastní (osvojené) dítě vdovy nebo bylo-li dítě alespoň jedním z nich převzato do dne smrti manžela do péče nabrazující péči rodičů*. Nejvyšší správní soud v souladu s dosavadní judikaturou konstatuje, že definice dítěte v § 50 odst. 3 ZDP má povahu speciálního ustanovení ve vztahu k definici dítěte podle § 20 odst. 1 ZDP (viz rozsudek NSS č. j. 3 Ads 76/2005 – 49 a rozsudek NSS č. j. 4 Ads 94/2015 – 23, bod 15).

pokračování

Zároveň je třeba dodat, že legální definice „nezaopatřeného dítěte“ je uvedena v § 20 odst. 3 ZDP a tato se na zkoumání podmínek pro přiznání nároku na vdovský důchod použije v plné míře.

[18] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že pro přiznání posuzovaného nároku musí existovat mezi dotčenými osobami bližší vztah, resp. pouto vyšší intenzity (viz rozsudek NSS č. j. 4 Ads 94/2015 – 21). Podle stěžovatelky je tento bližší vztah v právním slova smyslu založen uzavřením manželství mezi matkou dítěte a manželem matky, neboť až od okamžiku uzavření manželství vznikly manželovi matky určité povinnosti ve smyslu § 33 zákona o rodině, přičemž okamžik uzavření manželství musí předcházet nabytí zletilosti dítěte. Krajský soud se ve svém rozhodnutí od tohoto právního názoru odklonil s tím, že ve světle § 885 občanského zákoníku je třeba zohledňovat také dobu faktické výchovy do okamžiku, kdy dítě dosáhne zletilosti. Podle stěžovatelky však není možné na danou věc § 885 občanského zákoníku aplikovat.

[19] Stěžovatelka setrvává na výkladu pojmu „výchova“ dle § 33 zákona o rodině (stejně tak viz citovaná judikatura Nejvyššího správního soudu). Nejvyšší správní soud zavedl *iusus* posuzovat rodinné poměry a obsah práv a povinností rodinných příslušníků v souladu se soukromoprávní úpravou (viz např. rozsudek NSS č. j. 3 Ads 76/2005 – 49). Tato praxe je odůvodněná tím, že nelze připustit, aby se povaha a obsah práv a povinností výrazně lišily při aplikaci normy soukromoprávní a veřejnoprávní. Prolínání soukromého a veřejného práva je nezbytné, neboť právo je komplexní systém a nelze tyto dvě oblasti vnímat absolutně izolovaně. Některé normy veřejného práva operují se soukromoprávními instituty, jako je např. „vlastnictví“ nebo „smlouva“, a proto je třeba jejich význam a národu hledat především v soukromoprávní úpravě. I z toho důvodu je přiléhavé při zkoumání pojmu „výchova“ vycházet ze soukromoprávní úpravy, která upravuje vztahy mezi členy rodiny.

[20] Nejvyšší správní soud souhlasí s názorem krajského soudu v tom směru, že nelze zcela jistě ignorovat změnu související právní úpravy, která nastala přijetím občanského zákoníku. Od 1. 1. 2014 je nutné při výkladu toho, co se rozumí pod spojením „*dítě, které bylo v rodině zemřelého vychovááno*“, přihlížet k příslušným ustanovením občanského zákoníku. M. V. byl rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 23. 11. 2011, č. j. 42 P 108/2006 – 102, svěřen do pěstounské péče žalobkyně. Práva a povinnosti žalobkyně jakožto pěstounky vůči M. V., byly vymezeny ve výroku pod bodem II uvedeného rozsudku. Pěstounství je jedna z forem péče o dítě nahrazující péči rodičů v případě, kdy ti nemohou o dítě osobně pečovat. Právní úprava této formy náhradní péče je obsažena v § 958 a násl. občanského zákoníku. Přestože bylo o pěstounství rozhodnuto civilním soudem před 1. 1. 2014, budou se právní poměry řídit novou právní úpravou (k tomu viz § 3028 občanského zákoníku).

[21] Krajský soud dospěl k závěru, že s ohledem na změnu právní úpravy je třeba namísto § 33 zákona o rodině aplikovat § 885 občanského zákoníku, který povinnost péče o dítě a jeho výchovu rozšiřuje také na partnera rodiče dítěte a osobu žijící s rodičem dítěte, aniž s ním uzavřel manželství, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti. Nejvyšší správní soud však připomíná, že žalobkyně není matkou (ani osvojitelkou) M. V., ale pěstounkou. Na vztah žalobkyně a M. V. dopadají ustanovení o pěstounství, která jsou systematicky zařazena do hlavy III části druhé občanského zákoníku (poručenství a jiné formy péče o dítě). Naproti tomu § 885 občanského zákoníku je zařazen do hlavy II části druhé občanského zákoníku, která upravuje příbuzenství a švagrovství, konkrétně vztahy mezi rodičem a dítětem. Pěstounství je institut, jehož účelem je nahradit osobní péči rodičů třetí osobou, tento vztah je založen rozhodnutím soudu a je dočasný. Vztah pěstouna k dítěti nelze směřovat se vztahem rodiče k (vlastnímu) dítěti. Ustanovení § 885 občanského zákoníku proto v daném případě nelze aplikovat. Je vyloučeno také subsidiární

použití § 885 občanského zákoníku, neboť občanský zákoník v § 965 odst. 3 obsahuje vlastní speciální úpravu a povinnost péče ukládá pouze manželovi pěstouna, nikoli dalším osobám. Nejvyšší správní soud má za to, že pokud by zákonodárce zamýšlel rozšířit povinnost podílet se na péči o dítě i na jiné osoby, učinil by tak explicitně, nebo by na dané ustanovení občanského zákoníku odkázal. Nic takového však občanský zákoník neobsahuje. Důvodová zpráva naopak uvádí, že ustanovení (§ 965 občanského zákoníku) *přijímá z platné právní úpravy vymezení práv a povinností manžela pěstouna, pokud jde o vznik pěstounské péče a její obsah. Z historického výkladu tedy vyplývá, že zákonodárce neměl v úmyslu rozšiřovat povinnosti na jiné subjekty. Při stanovení poměrů mezi manželem pěstouna a dítětem se zákonodárce inspiroval v § 33 zákona o rodině a povinnost péče o dítě uložil toliko manželovi osoby, která má dítě v pěstounské péči. Nejvyššímu správnímu soudu nezbyvá než konstatovat, že krajský soud aplikoval nesprávné ustanovení, čímž byl naplněn kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.*

[22] Ačkoli tedy přijetím občanského zákoníku došlo k řadě změn v oblasti soukromého práva, tyto změny nemají odraz co do posuzování právních vztahů mezi manželem pěstouna a dítětem žijícími ve společné domácnosti, a proto lze v daném případě plně aplikovat dosavadní judikaturu týkající se posuzování podmínek pro opětovné přiznání nároku na vdovský důchod. Podle názoru Nejvyššího správního soudu uvedeným v rozsudku NSS č. j. 3 Ads 76/2005 – 49, *„není faktické soužití osob bez uzavření manželství právním důvodem pro přiznání nároku na vdovský důchod.“* Pro přiznání nároku je třeba, aby dotčené osoby uzavřely manželství, přičemž doba faktické výchovy před uzavřením manželství se nezapočítává. Tento závěr zopakoval Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 4 Ads 94/2015 – 23. Obě zmiňovaná rozhodnutí vycházela z toho, že stanovením podmínek v § 50 odst. 3 ZDP zákonodárce považoval za nutné zohlednit určité sociální vztahy mezi blízkými osobami, které musí dosahovat určité intenzity. Za stěžejní okamžik (s odkazem na § 33 zákona o rodině) Nejvyšší správní soud v uvedených rozhodnutích považoval uzavření manželství, přičemž manželství musí být uzavřeno před dovršením zletilosti dítěte. S ohledem na shora uvedené je třeba tyto právní závěry vztáhnout na nyní projednávaný případ.

[23] Nejvyšší správní soud uzavírá, že přijetí občanského zákoníku nemělo vliv na vymezení okruhu osob, jimž se zakládá zákonná povinnost péče o dítě v případě, kdy jednomu z manželů bylo svěřeno dítě do pěstounské péče. Změny nastaly ve vztahu k jiným institutům týkajícím se péče o dítě. Krajskému soudu lze přisvědčit, že tyto právní změny není možné ignorovat a správní orgány by ve své rozhodovací praxi měly posuzovat rodinné vztahy a jejich obsah optikou nové soukromoprávní úpravy. Zohlednění faktické výchovy dítěte osobou žijící ve společné domácnosti s dítětem před uzavřením manželství pro účely posuzování nároku na vdovský důchod tudíž již není *a priori* vyloučeno.

[24] Stěžovatelka v kasační stížnosti dále brojí proti výroku krajského soudu o náhradě nákladů řízení. Krajský přiznal žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 8 228 Kč, která se skládá z částky 6 200 Kč za (dva) účelné úkony právní služby podle § 7, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhl. č. 177/ 1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), k čemuž byla přičtena paušální částka jako náhrada hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Tuto částku ještě navýšil o částku 1 428 Kč, která představuje náhradu daně z přidané hodnoty. Podle stěžovatelky měl krajský soud při určení tarifní hodnoty aplikovat 9 odst. 2 advokátního tarifu, neboť ta se vztahuje na řízení ve věcech nároků fyzických osob v oblasti sociálního zabezpečení, důchodového, nemocenského a všeobecného zdravotního pojištění. V kombinaci § 9 odst. 2 a § 7 advokátního tarifu činí sazba mimosmluvní odměny za jednotlivé úkony právní služby z tarifní hodnoty přes 1 000 Kč do 5 000 Kč částku 1 000 Kč (nikoli tedy 3 100 Kč za jeden úkon právní služby). Konečná výše nákladů řízení by v takovém případě činila 3 146 Kč vč. DPH.

pokračování

[25] Podle § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu se považuje za tarifní hodnotu částka 50 000 Kč ve věcech *žalob, kasačních stížností a dalších právních věcí projednávaných podle soudního řádu správního, s výjimkou věcí podle odst. 2, a dále ve věcech projednávaných podle části páté občanského soudního řádu*. Ustanovení § 9 odst. 2 advokátního tarifu stanoví, že *ve věcech péče soudu o nezletilé, osvojení, podpůrných opatření, svéprávnosti, nezvěstnosti a smrti, přivolení k zásahu do integrity, přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu, ve věcech opatrovnických a ve věcech nároků fyzických osob v oblasti sociálního zabezpečení, důchodového, nemocenského a všeobecného zdravotního pojištění se považuje za tarifní hodnotu částka 5 000 Kč*.

[26] Z dikce zákona jasně vyplývá, že se pro určení tarifní hodnoty v dané věci použije § 9 odst. 2 advokátního tarifu, nikoliv § 9 odst. 4 písm. d) téhož zákona. Krajský soud proto pochybil, pokud při vyčíslení nákladů postupoval dle § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu.

[27] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, proto rozsudek krajského soudu dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto rozsudku (§ 110 odst. 1 a 4 s. ř. s.).

[28] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. ledna 2022

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu